

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА БОРБА
С НАРКОТИЦИТЕ**

2009 – 2013 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

ЧАСТ I. АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА.

1. Състояние и тенденции.
2. Анализ на дейността в областта на намаляване на търсенето на наркотици.
3. Анализ на дейността в областта на намаляване предлагането на наркотици.
4. Законодателство.

ЧАСТ II. ГЛОБАЛНИ ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ.

ЧАСТ III. СТРАТЕГИЧЕСКА ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ:

Намаляване на търсенето на наркотици.

ЧАСТ IV. СТРАТЕГИЧЕСКА ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ:

Намаляване на предлагането на наркотици.

ЧАСТ V. ПРЕСЕЧНА ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ:

Публична информационна система и научно изследователска дейност.

ЧАСТ VI. ПРЕСЕЧНА ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ:

Национална координация и международно сътрудничество.

ЧАСТ VII. ПРЕСЕЧНА ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ:

Усъвършенстване на законодателството.

ЧАСТ VIII. МЕХАНИЗЪМ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ.

1. Координиращ орган.
2. Институции, отговарящи за изпълнението на национално ниво и местно ниво.
3. Партньори по изпълнението.
4. Финансиране на дейностите и контрол на разходите.
5. Мониторинг на изпълнението на Националната стратегия.

Приложения:

1. Данни за намаляване търсенето на наркотици
2. Данни за намаляване предлагането на наркотици

ВЪВЕДЕНИЕ

Правителството на Република България утвърждава тази Национална стратегия за борба с наркотиците, основана на интегриран и балансиран подход към проблемите, свързани с намаляване на търсенето и предлагането на наркотици. Този подход е подкрепен от Специалната сесия по наркотиците на Генералната асамблея на ООН през 1998 г.

Успехът в борбата с наркотиците зависи от обединяване усилията на правителствените институции, гражданското общество и международните партньори.

Настоящата стратегия зачита фундаменталните принципи на законодателството на Европейския съюз (ЕС) и основните европейски ценности - уважение на човешкото достойнство, свобода, демокрация, равенство, солидарност, върховенство на законите и човешките права.

Стратегията е изготвена в съответствие със Стратегията на ЕС за борба с наркотиците (2005-2012 г.) и се базира на оценка на ситуацията по наркотиците и резултатите от изпълнението на Националната стратегия за борба с наркотиците (2003-2008 г.) и Плана за действие към нея.

Тази стратегия е съобразена и с други национални стратегии и програми:

- Национална здравна стратегия*
- Програма "Превенция и контрол на ХИВ/СПИН", финансирана от Глобалния фонда за борба със СПИН, туберкулоза и малария*
- Политика за психично здраве*
- Политика за намаляване на употребата и вредата от употребата на алкохол*

- *Стратегия за прозрачно управление и за превенция и противодействие на корупцията за периода 2006-2008 г.*
- *Национална стратегия за борба с престъпността*
- *Стратегия за интегрирано гранично управление на Република България*

Националната стратегия за борба с наркотиците (2009-2013 г.) включва две основни области на действие - намаляване на търсенето и намаляване на предлагането и три пресечни области - публична информационна система и научно изследователска дейност, национална координация и международно сътрудничество и усъвършенстване на законодателството.

За изпълнение на Националната стратегия за борба с наркотиците (2009-2013 г.) е изготвен План за действие, съдържащ конкретни мерки за намаляване на търсенето и предлагането на наркотици, срокове за изпълнението и отговорни институции.

ЧАСТ I. АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА.

1. Състояние и тенденции

А. В областта на употребата на наркотици

Употреба на наркотични вещества сред населението в страната

През последните години се наблюдава известна динамика в основните показатели за употребата на наркотици в България, което съответства на общите тенденции в Европейския съюз.

По данни от Годишния доклад за 2007 г. по проблемите на наркотиците и наркоманиите, около 345 000-360 000 български граждани от 15 до 64 години поне веднъж в живота си са употребили някакво наркотично вещество.

Най-масово използвания наркотик е марихуаната. Хероинът е най-силно свързания с проблемна употреба наркотик. Нараства употребата на синтетичните стимуланти - амфетамини и вещества от типа на екстази. При употребата на кокаин се наблюдава тенденция на леко увеличение (Приложение 1).

Тенденции в употребата на наркотични вещества

1. Нарастване употребата на наркотични вещества сред младите хора и най-вече сред учениците:

Младите хора на възраст между 15 и 34 години представляват около 88-90 % от всички лица във възрастовия диапазон 15-60 години, които поне веднъж в живота си са употребили някакъв наркотик. 35,2 % от студентите и всеки трети български ученик от 9-ти до 12-ти клас поне веднъж в живота си е пробвал наркотични вещества. В сравнение с 2003 г., през 2007 г. употребата на марихуана сред учениците (по показателя "употреба поне веднъж в живота") е нараснала от 27,1 на 30,3%.

2. Сnižаване възрастта на първа употреба

По данни за преминали през детските педагогически стаи, за разпространение и употреба на наркотици, приблизително 10 % са на възраст от 8-14 години.

3. Проблемна употреба на наркотици

Хероинът е наркотичното вещество, най-силно свързано с проблемната употреба на наркотици в България. По-голямата част от проблемно употребяващите хероин използват инжекционната форма на прием. Броят на проблемно употребяващите хероин в България е между 20 000 и 30 000 лица, като през последните години остава сравнително постоянен, дори с тенденция към намаляване.

Продължава да нараства интензивната форма на употреба на марихуана.

Наблюдават се тенденции за нарастване броя на проблемно употребяващите синтетични стимуланти.

При употребата на кокаин се наблюдава тенденция на леко увеличение.

4. Здравни последици от употребата на наркотици

Запазва се тревожната тенденция в България да се откриват нови ХИВ - позитивни сред употребяващите интравенозно наркотици. Броят на новорегистрираните през 2007 г. е 114 души.

Наблюдава се тенденция на нарастване броя на смъртните случаи, свързани с употреба на наркотици. Според официалната статистика през 2003 са регистрирани 15 смъртни случая, а през 2007 г. - 52.

Б. В областта на незаконния трафик и разпространението на наркотици

Географското разположение на България на т. нар. Балкански път на наркотиците и членството ни в ЕС, определя политиката на държавата в областта на противодействието на незаконния трафик и разпространение на наркотични вещества и прекурсори.

България отчита сериозната опасност, която представлява трафика на наркотици в и през страната. Голяма част от организираните престъпни групи се занимават с трансгранична престъпност, извършват икономически престъпления, включително пране на пари и финансиране на международен тероризъм. Те често променят тенденциите и начините за използване територията на страната ни за временно съхранение и транзит на незаконни наркотични вещества и прекурсори. През последните години се използват вече изградените вътрешни пазари за незаконна търговия с различни наркотични вещества, в т.ч. канабис, хероин, екстази и кокаин. Не можем да не отчитаме и факта, че през последните години български граждани все по-активно се включват в мрежите на престъпни наркогрупировки, осъществяващи своята незаконна дейност в световен мащаб.

След 01 януари 2007 г. се увеличиха отговорностите на Р България като външна граница на ЕС и по-конкретно задачите ѝ, свързани с предотвратяване и пресичане на незаконното пренасяне на наркотични вещества и прекурсори.

Компетентните правоприлагащи органи – митници и полиция, са изправени пред нелеката задача да поддържат високи стандарти и да следват най-добрите практики на другите държави членки на ЕС в областта на прилагане на законовите норми, обмена на информация на национално и международно ниво, организационната структура и професионалната подготовка на служителите.)

Премахването на митническите формалности на вътрешните граници след 01 януари 2008 г. за България, също следва да се отчита при анализ на настоящата ситуация. Като цяло за ЕС, премахването на повечето гранични проверки и вътрешни граници го направи по-атрактивен за криминалните групировки пазар за незаконни наркотици и прекурсори.

За да даде адекватен отговор на тези относително нови за България предизвикателства, наред с контролните си действия по външните граници, българските правоприлагащи органи следва да осигурят адекватни контролни мерки и във вътрешността на страната, включително и мерки за запазване и развиване добро сътрудничество както помежду си, така и с европейските партньори.

През 2007 в обстановката по линия на трафик, разпространение и производство на наркотици и прекурсори, се наблюдават следните тенденции:

- в известна степен намалява използването на класическия “Балкански път”, като трафикът на наркотици се пренасочва към неговото южно разклонение през Адриатика или през т. нар. “Северен път”;

- налице е устойчива тенденция на участие на български граждани, изпълняващи поддържаща роля в организирани престъпни групи, осъществяващи трафик на хероин;

- в международния наркотрафик участват местни криминални групи, което доведе до увеличаване разпространението на наркотични вещества в страната;

- в България не се складира големи количества наркотици. Те преминават транзитно, като престояват за сравнително кратък период от време на определени места, с цел преразпределение или пренатоварване;

- налице е намаляване производството на амфетамини в страната (Приложение 2).

Анализ на дейността в областта на намаляване търсенето на наркотици

Разработените и прилагани дейности и мерки за предотвратяване въвличането на нови хора в злоупотребата с наркотични вещества са насочени, както към цялото население на национално и общинско ниво (универсална превенция), така и към конкретни групи от населението, считани за рискови по отношение на злоупотребата с наркотици (селективна превенция).

Провеждането на информационни кампании за превенция на употребата на наркотици повишава информираността на населението за въздействието на наркотичните вещества върху физическото и психическо здраве.

Разработени са и се прилагат програми за учители, родители и подрастващи, с основен фокус върху избягване на рисковото поведение, чрез предлагане на алтернативни дейности, като спорт и изкуство. Въвеждането на програми, базирани в училищата за превенция на употребата на наркотици спомага за придобиване на умения за здравословен начин на живот и социално адаптивно поведение.

Извършваните превантивни дейности са в съответствие с разработените принципи и стандарти за добра практика в областта на превенцията на употребата на наркотици.

За провеждане на политиката по наркотиците на местно ниво са изградени и функционират 26 Областни съвети по наркотични вещества (ОбСНВ). Основни дейности, които се осъществяват от ОбСНВ са разработване, осигуряване и координиране изпълнението на общински програми за борба със злоупотребата с наркотични вещества.

Към 22 ОбСНВ са създадени и функционират Превантивно-информационни центрове (ПИЦ), които осъществяват превантивни и информационни дейности на местно ниво.

За улесняване на достъпа на пациентите и техните семейства до професионална помощ и актуална информация, към Националния център по наркомании (НЦН) е разкрит Център за информация, консултации и насочване. Изготвена е карта на лечението на зависимости в България.

В страната са разкрити и функционират над 10 програми, осъществяващи долечебни дейности за намаляване на здравните щети от употребата на наркотици.

През последните години се наблюдава нарастване на броя на обхванатите инжекционно употребяващи наркотици в различни дейности за намаляване на вредите – програми за обмен на игли и спринцовки, дневни центрове за употребяващи наркотици, дроп-ин центрове, консултиране за безопасно инжектиране и намаляване риска от предозиране и други.

В страната функционират 18 кабинета за анонимно и безплатно консултиране и тестване за HIV/СПИН.

Нивото на HIV инфекцията е ниско, сравнено с нивото на разпространение в други страни от региона, но през последните две години бележи тенденция на повишаване при употребяващите инжекционно наркотици.

Нивото на инфектирани с вируса на Хепатит С, при инжекционно употребяващи наркотици е между 50 – 60 %.

Броят на наркотично зависими в местата за лишаване от свобода през 2007 г. е **1 342** (съответстващо на 10,2 % от цялата затворническа популация). За сравнение – през 2005 г. е **1 071**, а през 2003 – **565**. Тенденциите за нарастване броя на наркотично зависими в местата за лишаване от свобода налагат развитие на превантивни дейности, прилагане на консултативни и терапевтични услуги в затворите и пробационните служби.

За лечение на зависими от наркотични вещества в страната е изградена мрежа от лечебни центрове и програми. Психиатричната помощ, в обхвата, на която се включват и зависимостите, се осъществява в 11 държавни психиатрични болници, 12 психиатрични диспансери, 11 психиатрични отделения към многопрофилните болници за активно лечение и 4 психиатрични клиники към университетските болници.

В страната е развита мрежа от лечебни програми за субституиращо и поддържащо лечение. За периода 2003-2008 г. са разкрити и функционират 29 субституиращи и поддържащи програми.

В страната функционират 7 програми за социална рехабилитация и реинтеграция на лица, зависими от наркотици, от които 5 тип ”Дневен център за рехабилитация” и 2 дългосрочни рехабилитационни програми тип ”Терапевтична общност” (комуни). Дейността им е в съответствие с разработените принципи и стандарти за добра практика в областта на рехабилитацията на наркозависими.

Изпълняват се национални програми за заетост и професионално обучение за лица, зависими от наркотици, преминали успешно курс на лечение.

Повишаването на професионалната подготовка, знания и умения на специалистите, работещи в областта на превенцията, лечението и рехабилитацията на зависимости, е една от най-важните и дългосрочни задачи, изпълнявана в рамките на Националната стратегия за борба с наркотиците (2003–2008г.). В различни форми на обучение и продължаваща квалификация се обхванати голям брой специалисти – лекари, психолози, учители, социални работници и други.

Анализ на дейността в областта на намаляване предлагането на наркотици

В изпълнение на Националната стратегия за борба с наркотиците (2003-2008г.) и Плана за действие към нея, и в съответствие със законовите им функции и задачи, правоприлагащите органи, митническите органи и специализираните служби на МВР осъществяват ефективни действия за ограничаване на наркотрафика и наркопрестъпността в страната, в резултат на което през последните години постигнаха високи резултати в борбата срещу незаконното производство и трафик на наркотици и прекурсори.(виж Приложение № 2).

За изпълнение на дейността по предотвратяване на незаконен трафик на наркотични вещества и прекурсори, в митническата администрация са създадени през 1998 г. и функционират специализирани отдели с максимално висок статут, в които работят квалифицирани и с добър професионален опит служители.

Повече от десет години Българската митническа администрация развива дейността по митническо разузнаване в областта на борбата с наркотрафика. В Агенция “Митници” са разработени и успешно се прилагат национални рискови профили по трите основни вида транспорт - сухопътен, въздушен и морски. На всеки граничен митнически пункт, съобразно неговата специфика и степен на риск, се прилагат и локални рискови профили, които се актуализират регулярно. От 2004 г. е въведена и непрекъснато се усъвършенства специализирана информационна система за обмен на оперативни данни в реално време между отделите в страната. Непрекъснато се полагат усилия, включително и в рамките на международни проекти, за развиване на дългосрочен и постоянно действащ разузнавателно-аналитичен капацитет в митническата администрация.

Агенция “Митници” осъществява регулярен обмен на митническа разузнавателна и историческа информация със заинтересованите международни организации, с аналогични митнически и полицейски служби в редица държави, с чуждестранните митнически и полицейски офицери за връзка, с които е установила дългогодишно ефективно сътрудничество.

Специализираните звена за борба с наркотрафика в Агенция “Митници” участват в международни операции по противодействие на нелегалния трафик на наркотици и прекурсори, организирани от Работната група по митническо сътрудничество към Съвета на ЕС, Инициатива за сътрудничество в Югоизточна Европа (ИСЮЕ), с център в Букурещ и др., като за последните пет години Агенция “Митници” взе активно участие в 16 международни операции.

Между специализираните звена за борба с наркотрафика в Агенция "Митници" и специализираните служби на МВР има установено традиционно добро сътрудничество, както на централно, така и на регионално ниво. Осъществява се регулярен обмен на оперативна и историческа информация.

С присъединяването си към Европейския съюз на 1 януари 2007 г., България пое отговорност за охраната на 1 647 км от външните граници на обединена Европа. В зоните на ГКПП е постигнато добро взаимодействие между служителите на МВР, Агенция "Митници" и Прокуратурата за ефективно противодействие на трафика на наркотични вещества и прекурсори.

За по-ефективна борба усилията следва да бъдат насочени към по-усъвършенствани методи и средства в борбата с трафика и разпространението на наркотични вещества и взаимодействието между компетентните институции и международното полицейско сътрудничество.

4. Законова уредба

Международни правни актове/ Международни споразумения

Република България е ратифицирала Единната конвенция на ООН по упойващите вещества от 1961 г., както и Протокола от 1972 г., с който е изменена и допълнена, Конвенцията на ООН за психотропните субстанции (1971), Конвенцията на ООН за борба срещу незаконния трафик на упойващи и психотропни вещества от 1988 г.

Република България е ратифицирала и Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателни дела, която е насочена към усъвършенстване на правилата за взаимопомощ по наказателни дела между страните-членки на Европейския съюз. С присъединяването на Република България към ЕС на 1 януари 2007 г. влезе в сила глава 5 от Закона за екстрадицията и европейската заповед за арест.

В националното ни законодателство са отразени Рамково решение 2004/757/ ПВР за минималните разпоредби, съставляващи елементи на криминалните деяния и наказания в сферата на незаконния трафик на наркотици и Рамково решение на Съвета на Европейския съюз (2005/212/ПВР) относно конфискация на облаги, средства и имуществата от престъпления - условие за общата и надеждна политика на ЕС срещу наркотиците.

Република България е сключила 7 двустранни спогодби за сътрудничество в областта на превенцията, лечението, рехабилитацията на наркоманиите и контрола на дейностите с наркотични вещества за медицински цели.

Република България е сключила 20 двустранни спогодби в областта на митническото сътрудничество.

В областта на полицейското сътрудничество България е ратифицирала Конвенцията за Европол и три Протокола за съвместни екипи за разследване, за “прането” на пари и Датския протокол за разширяване мандата на Европол.

България е сключила 19 споразумения за полицейското сътрудничество със страни-членки на ЕС, които предвиждат опростяване на обмена на информация и данни между правоприлагащите органи на тези страни.

С други 16 държави са подписани двустранни споразумения, които предвиждат сътрудничество в борбата с наркотиците.

Съгласно чл. 5, ал. 4 от Конституцията на Република България, посочените международни договори са част от вътрешното право на страната и те имат предимство пред тези норми на вътрешното законодателство, които им противоречат.

Национално законодателство

Законът за контрол върху наркотичните вещества и прекурсори (ЗКНВП) е изготвен в съответствие с конвенциите на ООН за контрол и борба с наркотичните вещества и прекурсорите.

ЗКНВП регламентира организацията, правомощията и задачите на държавните органи, осъществяващи контрол върху дейностите с наркотични вещества и прекурсори, мерките срещу злоупотребата и незаконния трафик с тези вещества, както и научноизследователската и експертна дейност, свързана с тях.

Последните изменения и допълнения на ЗКНВП, в сила от месец октомври 2007 г., изпълниха изискванията за хармонизиране на националното ни законодателство с европейското в областта на контрола на прекурсорите на наркотични вещества.

В изпълнение на ЗКНВП са приети 11 подзаконови нормативни актове, които регламентират дейностите с наркотични вещества, използвани за медицински цели.

В частта за контрол на прекурсорите на наркотични вещества, със сила на директно прилагане са регламентите на ЕС, които представляват неразделна част от законодателството в областта на прекурсорите в Р България, като страна член на Европейския съюз (Регламент № 273/2004 на Европейския парламент и на Съвета на ЕС, Регламент № 111/2005 на Съвета и Регламент на Комисията № 1277/2005, предвиждащ правилата за прилагане на Регламент № 273/2004 и на Регламент № 111/2005).

В Наказателния кодекс са посочени съставите на престъпленията с предмет наркотични вещества и прекурсори. Наказателно - процесуалният кодекс урежда процедурата по разследване и наказване на тези престъпления.

ЧАСТ II. ГЛОБАЛНИ ЦЕЛИ И ПРИНЦИПИ.

Глобални цели

1. Опазване на общественото здраве и благосъстояние, здравето и благосъстоянието на отделния човек, гарантиране висока степен на сигурност за обществото, чрез предприемане на балансиран и интегриран подход по отношение на проблема с наркотиците и наркоманиите.
2. Намаляване на предлагането на незаконни наркотични вещества и прекурсори, чрез повишаване ефективността на правоприлагащите и контролните органи, засилване на превантивните действия срещу престъпления, свързани с наркотици и ефективно сътрудничество в рамките на съвместен подход.

Принципи

- Върховенство на закона
- Зачитане на правата на човека.
- Балансиран и интегриран подход – балансиране и интегриране на ефективни подходи в областта на намаляване на търсенето и предлагането на наркотици
- Ефективност и ефикасност – гарантиране на успешното изпълнение на стратегическите задачи.
- Подход, основан на доказателства – интеграция на доказателства от научни проучвания и опит.
- Прозрачност – управление и изпълнение на стратегията, достъпни за външно наблюдение и контрол.
- Партньорство и сътрудничество - изпълнение на националната стратегия с широко участие на институции, социални партньори, представители на частния сектор и гражданското общество.

ЧАСТ III. СТРАТЕГИЧЕСКА ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ:

Намаляване на търсенето на наркотици

Стратегически задачи по намаляване търсенето на наркотици

Стратегическа задача 1 – Подобряване на достъпа до ефективни превантивни програми

Стратегическа задача 2 – Развиване на програми за ранна интервенция, особено за млади хора с експериментална употреба на наркотични вещества

Стратегическа задача 3 – Подобряване достъпа на пациентите до разнообразни и ефективни лечебни програми

Стратегическа задача 4 – Подобряване на достъпа до услуги за намаляване на здравните и социални щети за индивида и обществото

Стратегическа задача 5 – Подобряване на достъпа до програми за превенция, лечение, рехабилитация и намаляване на щетите от употребата на наркотици в местата за лишаване от свобода

Стратегическа задача 6 – Развиване на програми и дейности за социална рехабилитация и реинтеграция в общността

Стратегическа задача 7 – Развиване на програми и дейности в Българската армия

Стратегическа задача 8 – Усъвършенстване контрола на дейностите с наркотични вещества за медицински цели

ЧАСТ IV. СТРАТЕГИЧЕСКА ОБЛАСТ НА ДЕЙСТВИЕ:

Намаляване на предлагането на наркотици

Стратегически задачи по намаляване предлагането на наркотици

Стратегическа задача 9 - Оптимизиране на митническия контрол за противодействие на нелегалния трафик на наркотични вещества и прекурсори

Стратегическа задача 10 - Засилване на аналитичния капацитет на между-ведомственото информационно аналитично звено по наркотичните вещества.

Стратегическа задача 11 – Ограничаване и предотвратяване дейността на организирани престъпни мрежи, ангажирани с трафик на наркотици.

Стратегическа задача 12 - Фокусиране върху прането на пари и конфискуване на активите, натрупани във връзка с наркопрестъпността.

Стратегическа задача 13 - Намаляване на “ефекта на разпръскването” във вътрешността на страната.

Стратегическа задача 14 - Намаляване броя на престъпленията, свързани с наркотиците и прекурсорите.

Стратегическа задача 15 - Засилване на аналитичния капацитет за изследване на наркотични вещества.

Стратегическа задача 16 - Повишаване на ефективността на контрола над законното производство и търговия с химическите вещества – прекурсори за предотвратяване отклоняването им към незаконно производство на наркотици.

ЧАСТ V. ПРЕСЕЧНА ОБЛАСТ НА ДЕЙНОСТ:

Публична информационна система и научно - изследователска дейност

Стратегическа задача 17 – Поддържане и развитие на публичната информационна система в областта на наркотиците и научно-изследователската практика.

ЧАСТ VI. ПРЕСЕЧНА ОБЛАСТ:

Национална координация и международно сътрудничество

Стратегическа задача 18 – Поддържане и развитие на институционална и експертна мрежа за изпълнение на националната политика по наркотиците.

Стратегическа задача 19 – Развитие на международното сътрудничество и обмен на информация.

Стратегическа задача 20 - Разширяване и усъвършенстване на сътрудничеството между правоприлагащите органи в национален, регионален и международен план

ЧАСТ VII. ПРЕСЕЧНА ОБЛАСТ:

Усъвършенстване на законодателството

Стратегическа задача 21 - Усъвършенстване на законодателството в областта на наркотиците и прекурсорите

ЧАСТ VIII. МЕХАНИЗЪМ НА ИЗПЪЛНЕНИЕ

1. Координиращ орган

Национален съвет по наркотичните вещества

В съответствие със Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите (ЗКНВП) е създаден Национален съвет по наркотичните вещества (НСНВ), като орган за провеждане на националната политика срещу злоупотребата с наркотични вещества, както и за борба с наркотрафика. НСНВ е колективен орган, председателстван от министъра на здравеопазването. Негови заместници са: заместник - министърът на правосъдието, главният секретар на МВР и заместник - председателят на Държавната агенция "Национална сигурност". Членове на НСНВ са представители на Президента на Република България, Върховен касационен съд, Върховен административен съд, Върховна касационна прокуратура, Национална следствена служба, Изпълнителна агенция по лекарствата и на заинтересованите министерства и ведомства. Председателят на НСНВ назначава секретар, чиято работа се подпомага от Секретариат.

2. Институции, отговарящи за изпълнението на национално ниво и местно ниво

Дирекция "Наркотични вещества" в Министерство на здравеопазването

Дейността на дирекция "Наркотични вещества" е свързана с издаване на лицензии, разрешения и разрешителни за дейности с наркотични вещества, използвани за медицински цели и контрол по спазване изискванията на регулаторните режими, въведени от ЗКНВП. Контролът на територията на страната се осъществява от инспектори по наркотичните вещества към Регионалните центрове по здравеопазване. Дирекция "Наркотични вещества" координира и ръководи методически тяхната дейност.

Национален център по наркомании към Министерство на здравеопазването

Националният център по наркомании (НЦН) към Министерство на здравеопазването координира и ръководи методически дейностите, свързани с превенция на злоупотребата с наркотични вещества, с лечение, намаляването на здравните щети и рехабилитация на лица, злоупотребяващи или зависими към наркотични вещества, както и специализираният контрол на лечебната дейност.

В Националния център по наркомании. е базиран Националният фокусен център. Звеното извършва информационна, аналитична, научно - изследователска, експертно-консултативна и издателска дейност, и е официалният партньор на Европейския център за мониторинг на наркотиците и наркоманиите (EMCDDA) от страна на Република България, както и участник в Европейската мрежа за информация в областта на наркоманиите (REITOX).

Междуведомствена комисия за контрол на прекурсорите към министъра на икономиката

Междуведомствената комисия за контрол на прекурсорите е национален компетентен орган към министъра на икономиката и енергетиката, за контрол върху всички дейности с прекурсори, в съответствие с член 12 на Конвенцията на ООН за борба срещу незаконния трафик на упойващи и психотропни вещества от 1988 г. Председател на Междуведомствената комисия за контрол на прекурсорите е министъра на икономиката и енергетиката.

Дейността на Комисията е свързана с издаване на лицензи и удостоверения за регистрация за дейности с прекурсори, разрешения за внос и износ на прекурсори и контрол по изпълнение на чл. 12 от Конвенцията на ООН за борба срещу незаконния трафик на упойващи и психотропни вещества от 1988 г.

Държавна агенция "Национална сигурност"

Дейността на агенцията включва наблюдение, разкриване, противодействие и предотвратяване на замислени, подготвяни или осъществявани посегателства срещу националната сигурност, включително в Министерството на отбраната, Българската армия и структурите на подчинение на министъра на отбраната, свързани с незаконно производство, съхраняване и разпространение на общоопасни средства, изделия или технологии с двойна употреба, наркотични вещества и прекурсори, когато това поражда опасност за нормалното функциониране на държавните органи; трансгранична организирана престъпност, когато поражда опасност за националната сигурност.

Главна дирекция "Криминална полиция" на Министерство на вътрешните работи

Дирекцията извършва оперативно-издирвателна дейност, осъществява организационно-методически функции по ограничаване, разкриване, противодействие и превенция на престъпленията, свързани с наркотични вещества;

Главна дирекция “Гранична полиция” на Министерство на вътрешните работи

Дирекцията осъществява функции по охрана на държавната граница и контрол за спазване граничния режим, предотвратява, разкрива и участва в разследването на престъпления, свързани с незаконен трафик на общоопасни средства в граничната зона, граничните контролно пропускателни пунктове, международни летища и пристанища.

Агенция “Митници” към Министерство на финансите

На централно ниво в Агенцията е създаден отдел ***“Митническо разузнаване и разследване – наркотици, оръжие и прекурсори”***

Дейността на отдела е свързана с предотвратяване и разкриване на незаконен трафик на наркотични вещества и прекурсори. На териториално ниво във всички митници в страната действат специализирани отдели за борба с наркотрафика, които са структурирани в “Митническо разузнаване” и “Специализирани групи”.

За изпълнение на националната политиката по наркотиците на местно ниво, са създадени ***Областни съвети по наркотичните вещества***. В състава им са включени представители на всички институции и организации на общинско ниво, ангажирани в борбата с наркотиците.

Към областните съвети са изградени Превантивно-информационни центрове, като функционален елемент на съветите, за осъществяване на превантивни дейности, събиране и разпространение на информация на местно ниво.

3. Партньори по изпълнението – медии и гражданско общество

Медии

Сътрудничеството с медиите е необходимо в процеса на изграждане на система за разпространение на информация, свързана с темата за наркотиците и за формирането на политиката на национално и местно ниво.

Организирането на пресконференции с журналисти, участия на експерти в предавания по електронните медии, издаването на материали в периодичния и специализирания печат, както и предоставяне на информация на за обзорни публикации ще допринесе за по-добрата информираност на обществото за рисковете, произтичащи от употребата на наркотици.

Ангажиране на гражданското общество

Овластяване на проблема с наркотиците изисква обединените усилия на държавните институции, неправителствените организации и гражданското общество.

Зелената книга за Политика по наркотиците и гражданското общество в Европейския съюз, одобрена от Европейската Комисия през юни 2006 г. показва възможностите за ангажиране на гражданското общество в решаване на проблемите, свързани с употребата на наркотици.

4. Финансиране на дейностите и контрол на разходите

Изпълнението на Плана за действие към Националната стратегия за борба с наркотиците се финансира от републиканския бюджет, в рамките на бюджетите на институциите, от общинските бюджети, за сметка на местни приходи и от програми.

5. Мониторинг на изпълнението на Националната стратегия

Националният съвет по наркотични вещества (НСНВ) отговаря за цялостната координация на Плана за действие в рамките на Националната стратегия. В тази си дейност той се подпомага от “Звеното за координация и стратегически анализ” към Министерство на вътрешните работи (МВР) и Националния фокусен център за наркотици и наркомании. За изпълнение на Стратегията ще се изготвя ежегоден доклад за изпълнението на Плана за действие, който ще се представя на Националния съвет по наркотични вещества. Докладите ще се изготвят от “Звеното за координация и стратегически анализ” към МВР, съвместно с Националния фокусен център за наркотици и наркомании.

През 2013 г. ще бъде изготвен отчет за изпълнението на Стратегията, съдържащ конкретна оценка за степента на изпълнение на Плана за действие и постигане на целите, заложи в Националната стратегия за борба с наркотиците (2009-2013).

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

ДАННИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ ТЪРСЕНЕТО НА НАРКОТИЦИ

По данни от проучване ¹ към 2005 г. 5,2 % от възрастното население между 18 и 60 г. в страната е опитвало някакъв наркотик поне веднъж в живота си. Това означава около 225 000-235 000 лица, които са употребили поне веднъж някое незаконно наркотично вещество. Като добавим учениците можем да обобщим, че поне 315 000-330 000 български граждани от 15 до 60 години имат минимум една употреба на наркотик през живота.

В добавка може да се предположи, че около 280 000-295 000 български граждани от 15 до 34 години имат минимум една употреба на наркотик през живота си. Лесно може да се направи изчислението, че младите хора на възраст между 15 и 34 г. представляват около 88-90 % от всички лица във възрастовия диапазон 15-60 г., които поне веднъж в живота си са употребили някакъв наркотик.

В София делът на опитвалите наркотик е по-висок от този в градовете-областни центрове и в другите градове и селата. Марихуаната е най-масово използваното незаконно вещество. Очаква се около 4 500-5 000 лица да са с някаква форма на интензивна употреба – повече от пет пъти през последните 30 дни. Като втора по размер по отношение на незаконните наркотици може да се определи групата на употребилите синтетични стимуланти. Групите на употребилите поне веднъж в живота си хероин или други опиати, кокаин, халюциногени и летливи вещества (лепила, бронз и т.н.) са почти еднакви по размер – всички по около 1 % от населението 18-60 години. Прави впечатление и сравнително широката употреба на приспивателни и травквизатори сред общото (и най-вече сред по-възрастното) население. Това са представители на медикаменти, които не влизат в листата на забранените вещества, но са често използвани без лекарско предписание, в търсене на определен ефект.

Според данни от национално проучване ² 35,2 % (или около 75 000) от студентите в страната са опитвали някакъв наркотик поне веднъж в

¹ Национално представително проучване сред общото население, посветено на употребата на психоактивни вещества, Национален фокусен център за наркотици и наркомании, Национален център за изучаване на общественото мнение и Център за социални стратегии и инициативи, м. февруари - март 2005 г., национално, анкетирани 1037 лица на възраст 18-60 години от 86 населени места в цялата страна.

² “Университетските студенти и психоактивните вещества’06”, национално представително проучване сред студентите в България, Национален Фокусен център за наркотици и наркомании и Агенция Факт Маркетинг, май - юни 2006 г., анкетирани 3220 студенти от 24 университети в 7 български града.

живота си. Освен това 9,2 % (или приблизително 20 000) от студентите са употребили някакво наркотично вещество през последните 30 дни преди анкетирането. Можем да ги определим като “актуално употребяващи”.

Данните сочат съвсем ясно, че канабисът (и по-специално марихуаната) е най-масово използваното незаконно вещество. Поне веднъж през живота си са я употребили 32,9 % от анкетираните, или около 70 000 студенти, а през последните 30 дни - 8,6 % от анкетираните, което представлява около 18 000 студенти. Близко 1/3 от тях, или 2,6 % от всички анкетирани (около 5 000 - 6 000 студенти) декларираха някаква форма на интензивна употреба – повече от пет пъти през последните 30 дни. Най-вероятно преобладаващата част от тях са ежедневни пушачи на марихуана.

Като втора по размер по отношение на незаконните наркотици може да се определи групата на употребилилите синтетични стимуланти ³ - тук става дума предимно за амфетамини и вещества от типа на екстази. Употребилилите поне веднъж в живота си екстази са 8,4 %, а 1,5 % са го направили през последните 30 дни; по отношение на амфетамините дяловете са съответно 6,5 % и 1,3 %. В обобщение ще посочим, че 10,5 % от анкетираните са употребили поне веднъж в живота си амфетамини и/или екстази (приблизително 22-23 000 студенти). Все пак според изследването данни за употреба повече от пет пъти през последните 30 дни (което според работната дефиниция на EMCDDA може да се възприеме като признак за проблемна употреба) има за около 0,3 % от анкетираните, което отговаря на не-повече от 1 000 студенти в страната.

Прави впечатление леко увеличаващата се употреба на кокаин. Проучване сред младите хора в гр. София през 1999 г. ⁴, имащо за обект почти същата възрастова група, показва употреба някога през живота при 2,6 %, а през последните 30 дни - при 0,7 % от анкетираните. Изследването през 2006 г. вече показва съответно 4,9 % и 1,2 %.

Интерес представлява и още една тенденция, доловена в проучването – с наближаването на края на следването все повече студенти са опитвали дрога и все по-малко от тях продължават да го правят.

Малко под 2/5 (38,5 %) от лишените от свобода в България са употребявали наркотици поне веднъж в живота си ⁵. Най-често използваните вещества са марихуана и хероин. Данните показват, че близо

³ Трябва да се има предвид, че на практика не съществуват в голям размер “чисти” групи от употребяващи само определено вещество; в повечето случаи е налице комбинирана или съгответстваща употреба на повече вещества.

⁴ Проучване на употребата на психоактивни вещества сред младите хора на възраст между 14 и 30 години, живеещи в гр. София (в рамките на Проекта на СЗО "Превенция на употребата на алкохол, тютюн и наркотици сред младите хора в страните от Централна и Източна Европа"), юли-август 1999 г., Национален център по наркомании и Агенция “ФАКТ Маркетинг”, обхванати 1127 лица на възраст 14-30 години.

⁵ Проучване на употребата на наркотици и други психоактивни вещества сред лицата, настанени в местата за лишаване от свобода в България, май-юни 2006 г., Национален фокусен център за наркотици и наркомании и Главна Дирекция “Изпълнение на наказанията”, обхванати 1409 лица лишени от свобода в 13 места за лишаване от свобода в страната.

1/3 от лицата са употребявали някога марихуана, около 1/4 са употребявали хероин, а повече от 1/5 са посягали към кокаина. Много малка част от затворниците са се ограничили до еднократна употреба на който и да е от наркотиците.

До 16-17 % достига дялът на лицата лишени от свобода, употребявали наркотици през последната година, като в повечето случаи употребата е била многократна. Дялът на затворниците, които са употребявали някакво наркотично вещество през последните 30 дни е 10,5%. Многократната употреба в рамките на последния месец се ограничава до максимум 2,4% от затворниците. Най-често се употребяват марихуана, хероин и екстази.

Може да се каже, че по-често хероин употребяват лицата с по-ниско образование, като в повечето от случаите употребата е многократна (повече от 5 пъти) в рамките на месеца. При лицата с по-високо образование преобладава употребата на екстази и марихуана, в повечето случаи употребата е многократна в рамките на последния месец.

Най-голям е дялът на затворниците, които са започнали употребата на наркотици с марихуаната (21,6%). След нея, като първа употреба се нарежда хероинът (7,2%). Под 3% са затворниците, които са посегнали най-напред към кокаина.

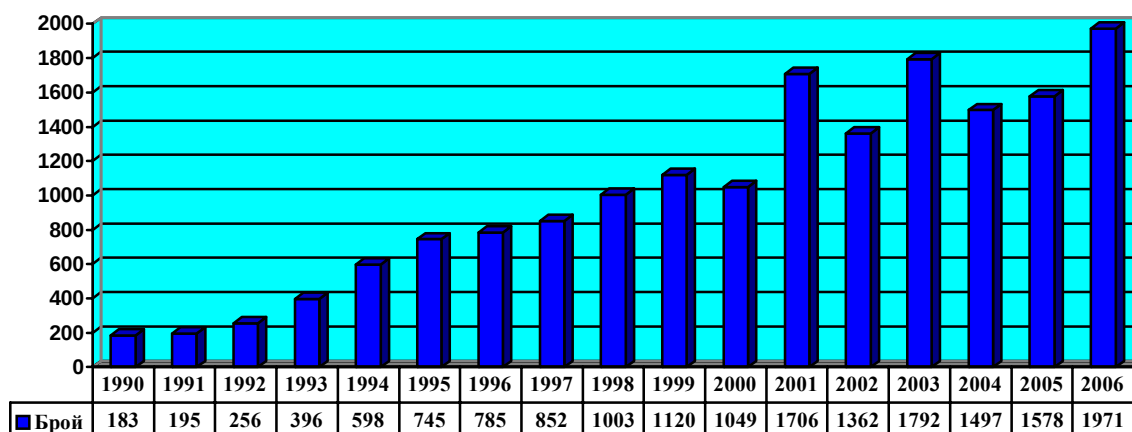
Сборната оценка за броя на проблемно употребяващите хероин в България е между 20 000 и 30 000.⁶

По данни от националната здравна статистика през 2006 г. през специализираните стационарни лечебни заведения в страната са преминали 1971 пациенти с диагноза психични и поведенчески разстройства, дължащи се на употреба на други психоактивни вещества (виж Фигура 1). Запазена е тенденцията за повишаване броя на хоспитализираните пациенти, като за периода 1990-2006 г. това е най-големият брой.

⁶ Тази оценка се базира на използването на метода Множител с използване данни от лечението (Multiplier Method Using Treatment Data).

Фигура 1

Брой постъпили болни с психични и поведенчески разстройства, дължащи се на употреба на други психоактивни вещества (мкб 10 код f11- f19) в стационарите на психиатричните заведения в страната през периода 1990-2006 г.

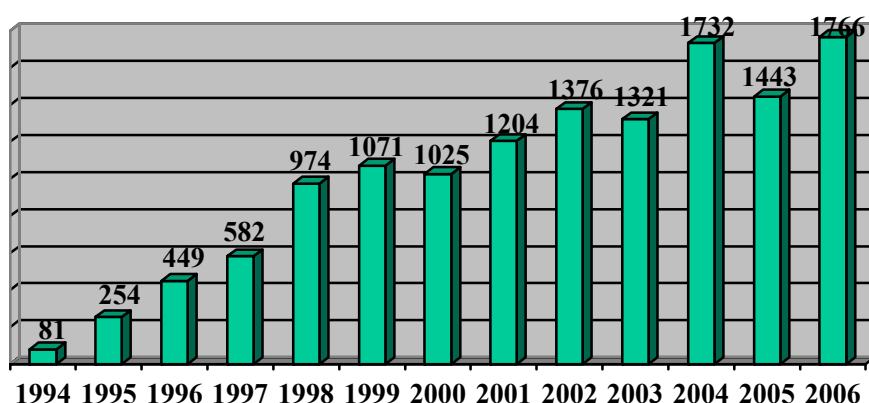

Източник: Национален център за здравна информация

От друга страна броят на лицата, обхванати от мониторинговата система за търсене на лечение във връзка с употребата на наркотици в България се е увеличавал с бързи темпове през периода 1994-1999 г., а през последните пет години увеличението е плавно в рамките на 1300-1800 лица (виж Фигура 2).

Фигура 2

Брой лица, обхванати от системата за търсене на лечение в България през периода 1994-2006 г. (абс. брой)

Източник: Национален център по наркомании, Национален фокусен център за наркотици и наркомании, Проучване на търсенето на лечение в България

Данните от тази система показват някои основни черти от груповия профил на една част от хората с проблемна употреба на наркотични вещества – тези, които са потърсили лечение.

Поради редица причини хероинът си остава най-разпространения наркотик сред проблемно употребяващите. През всяка от последните 10 години между 92 % и 98 % от всички потърсили лечение във връзка с наркоманен проблем в специализираните центрове са употребявали хероин и/или други опиати (през 2006 г. 98,0 % са с основно проблемно вещество хероин).

През последните десетина години съотношението мъже / жени се е запазвало винаги приблизително 4:1 (през 2006 г. 18,4 % от всички потърсили лечение са били жени).

Общата средна възраст на потърсилите лечение през 2006 г. е 25,5 години, като 5,0 % от тях са били на възраст до 19 год. включително, а 87,3 % - до 29 год. включително.

През 2006 г. потърсилите лечение за първи път в живота си са били 17,0 % от всички потърсили лечение. Постепенното намаляване на този относителен дял от около 50 % през втората половина на 90-те години до 30 % - 40 % през последните 3 години и около 27 % през 2005 г. би могло да означава известно “затваряне” или на групата на проблемно употребяващите като цяло, или поне на лекуващите се.

Общата средна възраст на първата употреба на основното проблемно вещество през 2006 г. е 19,7 г., като 51,3 % са декларирали, че са започнали употребата на възраст до 19 г. включително, 6,4 % - до 14 год. включително.

През 2006 г. 20,1 % от потърсилите за първи път лечение са имали по-ниско от средно, а 6,4 % - висше образование. Приблизително всеки пети (20,1 %) е имал постоянна работа. 89,3 % са били българи, 9,1 % - роми, останалите – представители на други етнически групи. Около две трети (69,6 %) предимно са инжектирали основното проблемно вещество. Над две пети (39,9 %) от пациентите са употребявали основното проблемно вещество повече от 5 години. Около една трета (33,6 %) са използвали поне веднъж в живота си употребявани игли и/или спринцовки.

Броят на новорегистрираните през 2007 г. ХИВ-позитивни в България е 114 души, от които 95 мъже и 19 жени. По път на инфектиране се очертават две особено уязвими групи: 36% от новорегистрираните са лица, употребяващи интравенозно наркотици, и 24% от всички новооткрити ХИВ-позитивни са мъже, които са съобщили, че са имали сексуални контакти с мъже. Запазва се тревожната тенденция да се откриват нови ХИВ - позитивни интравенозни наркомани. От 1986 г. до 22 ноември 2007 г. общият им брой достигна 105 души.

Според официалната статистика през 2006 г. от причини, свързани с употребата на наркотици в България са починали общо 29 лица. Броят на починалите мъже (26) значително надвишава този на жените (3). За целия период от 1990 г. до 2006 г. най-висока стойност на показателя интензитет на умиранията ⁷ е регистриран през 2005 г. – 0.52 на 100 000 души от населението. Най-ниска е стойността му през 1993 г. – 0.11 на 100 000 души от населението.

ПРЕВАНТИВНИ ДЕЙНОСТИ ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ ВЪВЛИЧАНЕТО НА НОВИ ХОРА В ЗЛОУПОТРЕБАТА С НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА

В изпълнение на Националната стратегия за борба с наркотиците (2003-2008 г.) са проведени голям брой информационни кампании на национално и общинско ниво за превенция срещу употребата на наркотици сред подрастващите, с основен фокус върху разпространението на информация за наркотичните вещества, въздействието им върху физическото и психическо здраве и промоция на здравословен начин на живот.

В страната се прилагат програми по здравно образование базирани в училищата, насочени към предотвратяване на рисково поведение и обучение в социални умения.

Нараства ролята и капацитета на Превантивно – информационните центрове в страната в разработването и провеждането на превантивни дейности на местно ниво. Успешно се прилагат иновативни превантивни проекти и програми сред децата, особено сред учениците, както и програми за спорт и туризъм за децата и младите хора, като алтернативен подход по отношение на поведението, свързано с употребата и злоупотребата с наркотични вещества.

Проблемни области:

Финансирането на превантивни дейности на местно ниво се осъществяват в зависимост от финансовото състояние на общините, поради което съществува сериозна диспропорция в превантивните дейности и програми в страната.

Разкритите програми за работа с деца, употребяващи или злоупотребяващи с наркотици и техните семейства са недостатъчни и неравномерно разпределени на територията на страната.

⁷ Интензитетът (честотата) на умиранията по причини се изчислява като съотношение между броя на умрелите от определена причина и средногодишния брой на съответното население. Обикновено се изчислява на 100 хил. души от населението.

ДЕЙНОСТИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ЗЛОУПОТРЕБАТА С НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА И ТЕХНИТЕ ПРЕПАРАТИ, ИЗПОЛЗВАНИ ЗА МЕДИЦИНСКИ ЦЕЛИ

Всички дейности с лекарствени продукти, съдържащи наркотични вещества се контролират, съгласно изискванията на Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите (ЗКНВП). Контрола се осъществява, съгласно регулаторните режими, въведени от ЗКНВП.

Националният компетентен орган за контрол е дирекция „Наркотични вещества” - МЗ. На територията на страната, контрола е вменен на инспекторите по наркотични вещества от Регионалните центрове по здравеопазване (РЦЗ). Дирекция „Наркотични вещества” координира и ръководи методически дейността на инспекторите по наркотични вещества от РЦЗ.

За всички дейности с лекарствените продукти, съдържащи наркотични вещества се издават лицензии, разрешителни и разрешения, по ред и условия, определени в ЗКНВП.

Проблемни области:

Отчитайки съществуващите рискове от злоупотреба с наркотични вещества при производство, преработване, търговия на едро и дребно, внос и износ, съхраняване и употреба на лекарствени продукти, използвани за медицински цели се налага извода, че за периода 1999 г. (от влизане в сила на ЗКНВП) - 2008 г. не е постигнат максимално ефективен контрол на дейностите с наркотични вещества за медицински цели. Тук могат да се посочат редица фактори, като:

- в 25 от РЦЗ има **само по един** инспектор по наркотичните вещества, който не е в състояние да упражнява регулярен контрол на територията на областта
- честата смяна на лицата, изпълняващи дейността инспектор по наркотичните вещества

ДЕЙНОСТИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА БОЛЕСТИ СРЕД ИЗПОЛЗВАЩИТЕ НАРКОТИЦИ, КОИТО ИМАТ ЕФЕКТ ВЪРХУ ОБЩЕСТВОТО

В съответствие с европейските стандарти и добри практики се наблюдава нарастване на броя на обхванатите инжекционно употребяващи наркотици в различни дейности за намаляване на вредите – програми за обмен на игли и спринцовки, дневни центрове за употребяващи наркотици, дроп-ин

центрове, консултиране за безопасно инжектиране и намаляване риска от предозиране и други.

Превенцията и лечението на инфекциозни заболявания, свързани с употребата на наркотици е съставна част от Националната стратегия за борба с наркотиците и Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН”, финансирана съгласно Споразумение за предоставяне на безвъзмездна помощ между Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария и Министерство на здравеопазването.

В страната са разкрити и функционират над 10 програми към неправителствени организации, които са получили становище от Националния център по наркомании за осъществяване на долечебни дейности за намаляване на здравните щети от употребата на наркотици.

Тестуването за HIV/СПИН в България е безплатно, независимо от здравноосигурителния статус. В страната функционират 18 кабинета за анонимно и безплатно консултиране и тестване за HIV/СПИН в големите градове в страната. В лабораторията към НЦН, която е единствената създадена да обслужва лица, употребяващи наркотици се извършват безплатни изследвания за HIV/СПИН, Хепатит В, С и сифилис.

Проблемни области:

Нивото на HIV инфекцията е ниско, сравнено с нивото на разпространение в други страни от региона, но през последните две години бележи тенденция на повишаване при употребяващите инжекционно наркотици.

Нивото на инфектирани с вируса на Хепатит С при инжекционно употребяващи наркотици, изследвани в лабораторията към НЦН, е между 50 – 60 %. Лицата, които не са здравноосигурени нямат достъп до лечение на Хепатит С. Лечението на болни в остра и хронична форма на Хепатит В е достъпно само за здравноосигурени зависими лица.

Неоходимо е разкриване на долечебни програми за намаляване на здравните щети в местата за лишаване от свобода.

РАЗВИТИЕ НА СИСТЕМА ОТ ЕФЕКТИВНИ И РАЗНООБРАЗНИ ПРОГРАМИ ЗА ЛЕЧЕНИЕ И ОСИГУРЯВАНЕ НА ПО-ЛЕСЕН ДОСТЪП НА ПАЦИЕНТИТЕ

В страната функционира мрежа от лечебни центрове и програми за лечение. Психиатричната помощ, в обхвата, на която се включват и зависимостите, се осъществява в 11 държавни психиатрични болници, 12 психиатрични диспансери, 11 психиатрични отделения към многопрофилните болници за активно лечение и 4 психиатрични клиники към университетските болници.

В лечебни програми за субституиращо и поддържащо лечение са обхванати около 2000 лица, зависими от наркотични вещества. За периода 2003 – 2008 г. са разкрити 29 субституиращи и поддържащи програми за лечение с метадон хидрохлорид и субститол.

Лечението на пациентите, включени в програмите към държавни психиатрични болници и Областни диспансери за психични заболявания със стационар е безплатно, като лекарствения продукт метадон хидрохлорид се осигурява от Министерство на здравеопазването със средства по Националната програма за развитие на лечебна система от метадоново поддържащи програми в Република България (2006 - 2008 г.).

Лечебните заведения в страната работят с различни програми за детоксификация (лечение на абстинентен синдром), субституиращи, рехабилитационни програми тип „Дневна грижа”, психотерапевтична фамилна терапия, групова и др.

За улесняване на достъпа на пациентите и техните семейства до професионална помощ и актуална информация, през 2007 г. към НЦН е разкрит Център за информация, консултации и насочване.

Проблемни области:

Към настоящия момент лечението и рехабилитацията на здравноосигурени граждани, зависими от наркотични вещества не е включено в обхвата на медицинската помощ, която се заплаща от Националната здравноосигурителна каса.

Броят на програмите за ранни интервенции, особено за млади хора с експериментална употреба на психоактивни вещества, консултации и насочване към лечение при необходимост, е ограничен. В местата за лишаване от свобода няма разкрити програми за субституиращо и поддържащо лечение и програми за рехабилитация и ресоциализация на зависими лица.

ДЕЙНОСТИ ЗА СОЦИАЛНА РЕХАБИЛИТАЦИЯ И РЕИНТЕГРАЦИЯ В ОБЩНОСТТА

Рехабилитация и ресоциализация на лица, зависими към наркотични вещества се осъществява в 7 рехабилитационни програми с общ капацитет 125 места, разположени на територията на София – град, София - област и Варна, от които 5 програми тип „Дневен център за рехабилитация” и 2 дългосрочни рехабилитационни програми тип “Терапевтична общност” (24 часова програма по модела Drug free).

През периода 2003 – 2008 г. в страната са реализирани редица проекти, включващи дейности за социална рехабилитация и реинтеграция в общността (дейности с пациенти зависими от наркотични вещества, обучение на екипи, издаване на информационни материали, разработване на алгоритми за работа и други).

През периода 2005-2006 г. Министерството на труда и социалната политика чрез Агенцията по заетостта реализира специална **Национална програма “Отново независим”**. По програмата е осигурено обучение и заетост за срок от 18 месеца на безработни лица, регистрирани в Дирекция “Бюро по труда”, преминали успешно курс на лечение за зависимост към наркотични вещества.

Проблемни области:

Съществуващите рехабилитационни програми с общ капацитет 125 места са недостатъчни за покриване на нуждите от рехабилитация и ресоциализация на зависимите лица на национално ниво.

Заплащането на услугите предоставяни в двете рехабилитационни програми тип “Терапевтична общност” и част от програмите тип „Дневен център за рехабилитация” се извършва от пациентите.

В страната има дефицит на резиденциални програми тип „Терапевтична общност”, които да са безплатни за потребителите.

Условията и реда за разкриване на програми от типа „Терапевтична общност” са в процес на изясняване и правно регламентиране.

Програмите за рехабилитация и ресоциализация са локализиращи в София – град, София област и Варна, което затруднява достъпа до тях на зависими лица от други градове и области в страната.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

ДАНИИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ ПРЕДЛАГАНЕТО НА НАРКОТИЦИ

Статистика на основните видове наркотични вещества, заловени от службите на МВР в килограми

Вид наркотик [кг]	2003	2004 г.	2005 г.	2006 г.	2007 г.	Общо количество
Хероин	63,741	23,714	112,368	233,158	322,892	755,873
Кокаин	35,954	0,84	10,294	80,177	2,808	121,073
Марихуана	68,394	131,715	117,145	155,925	19,469	487,648
Канабис	1289	1576,29	4145,45	1643,31	3193,79	11847,840
Синтетични (екстази, (амфетамини, лекарствени средства)	563,437	679,545	977,565	593,932	175,278	2989,757
Общо количество						16745,788

Статистика за прекурсорите, заловени от МВР в килограми

	2003 г.	2004 г.	2005 г.	2006 г.	2007 г.	Общо количество
Прекурсори [кг]	76,117	0,575	40,500	-	50	167,192

**Статистика на основните видове наркотични вещества,
заловени от митническата администрация в периода 2003-2007 г.**

Вид на наркотичното вещество /кг/	2003 г.	2004 г.	2005 г.	2006 г.	2007 г.	Общо количество
Хероин /кг/	661,671	808,197	324,499	492,804	977,421	3 264,592
Кокаин /кг/	7,441	0,116	131,460	63,333	2,581	204,931
Марихуана /кг/	28,895	112,159	39,726	6,410	5,313	192,503
Хашиш /кг/	373,604	0,293	0,002	29,792	0,122	403,813
Синтетични наркотици	/кг/	394,746	482,621	407,248	356,928	1 643,049
	/табл/	119	239	30 168	81 385	121 073

**Статистика на прекурсорите, заловени от
митническата администрация в периода 2003-2007 г.**

		2003 г.	2004 г.	2005 г.	2006 г.	2007 г.	Общо количество
Прекурсори	/кг/	5 009,20	6,01	105,00	509,43	183,36	5 813,00
	/табл/	23 520,00	70 599,00	277 839,00	15 233,00	0,00	387 191,00